ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZIN

ЧЕРВЕНЬ - ЛИПЕНЬ, 1963 Ч. 6-7 (106-

УВАГА БАТЬКИ! Просимо перевірити на адресі „Веселки", доки заплачена передплата за Вашу дитину. Вирівнюйте і надсилайте нові передплати!

АДМІНІСТРАЦІЯ „ВЕСЕЛКИ"

Прочитаймо спільно листа від двох наших наймолодших читачів— Таїси Галібей, п'яти років, і Христі Галібей, шести років та маленького „слухача" Данилка, двох рочків. Ось листок від Таїси: Дорога „Веселко"! Я Тебе дуже люблю. До школи ще не ходжу. Вчуся вдома з своєю сестричкою Христею. „Веселку" читаю кожного дня своєму братчикові Данилкові. Він ще не вміє читати, а дуже любить байки. Ми „Веселки" не деремо й не нищимо. Ми її шануємо, щоб мати що читати, як будемо трошки старші. Па! Па! Таїса.

А ось що пише Христина: Дорога „Веселко"! Я називаюся Христя Галібей. Ходжу до першої американської кляси, а по-українськи вчуся вдома з мамою. Я дуже люблю „Веселку", передусім різні загадки. Колись хотіла б мати книжку з самими загадками. Я, моя сестричка Таїса й братчик Данилко поздоровляємо Тебе щиро й хочемо, щоб Ти до нас приходила.

Відповідь Редакції: Дорогі Діти! Вітаємо Вас, наших наймолодших читачів! Нас дуже тішить, що Ви такі маленькі, а вже так добре вмієте читати й писати рідною мовою. Ваш братчик, хоч має всього два рочки, вже є пильним „слухачем" нашого журналу. Славно, що Ви зберігаєте „Веселку". Так повинні робити всі її читачі. Річник „Веселки" — це прикраса Вашої бібліотеки. Вітаємо Вас і Ваших батьків!

***

Славко Курчак з Іст Медов, Н. Й., пише нам про свої успіхи у вивчанні української мови: Дорога „Веселко"! Я ходжу до другої кляси української суботньої школи. Січневе число „Веселки" було першим числом, що я його свобідно прочитав сам. Я люблю Твої оповідання про козаків і загадки.

Відповідь Редакції: Дорогий Славку! Твій лист дуже нас втішив. Славно, що Ти вже сам читаєш „Веселку"! Сподіваємося, що й наступні числа журналу будуть Тобі подобатися. Дякуємо за пожертву на пресовий фонд. Вітаємо Тебе й Твоїх Батьків!

***

Від Зеня Петрова з Давнсвю, Канада, отримали ми такого листа: Дорога „Веселко"! Дякую Тобі дуже, що Ти так довго приходила до нас безплатно, як наш Дорогий Татко помер. Тепер я разом із старшим братом Мирославом посилаємо Тобі п'ять долярів на передплату і пресовий фонд у 1963 р. Ми отримали їх він нашої бабусі. Мені найкраще подобається Богдан, Козак-характерник. Просимо Тебе, щоб Ти писала про літаки й ракети, бо ми дуже любимо про це читати. Ходжу до третьої кляси української школи і вмію читати й писати рідною мовою. Так само вчуся історії й географії України. Здоровлю Тебе — Зеньо.

Відповідь Редакції: Дорогий Зеню! Нас тішить, що ми могли допомогти Тобі й Твоєму братові Мирославові під час тяжкого горя, яке Вас зустріло. „Веселка" приходить до багатьох дітей безплатно, На те ми й збираємо пожертви на пресовий фонд, щоб діти, які самі не можуть передплатити „Веселки", отримували журнал безплатно. Маєте добру Бабуню, що подарувала Вам гроші на передплату й пресовий фонд. Будемо старатися містити матеріяли про літаки, ракети й інші технічні здобутки. Вітаємо Вас, Вашу Маму й Бабуню!

***

ПИЛЬНИЙ ЧИТАЧ „ВЕСЕЛКИ"

На світлині Миросьо Коваль, 7 років, учень 2-ої кляси української школи „Просвіти" у Монтреалі (Канада), пильний читач „Веселки" й добрий декляматор.

ВЕСЕЛКА
THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: "SVOBODA" — 'Veselka,' P. O. Box 346
Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Обкладинка роботи Галини Мазепи. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Subscription $4.00 per year.
"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
І. Брикович — Хто кого перелякав?

Роман ЗАВАДОВИЧ | *Музика Я. ЯРОСЛАВЕНКА*

ОСТАННІЙ ДЕНЬ

Сценка на закінчення шкільного року.

Дійові особи: Степанко, Грицько, Юрчик, Маруся, Оксана; Книжечка, Перо, Олівець, Ґумка; Метелик, Дзвіночок, Стрибунець.

Відслона

(Лунає шкільний дзвінок, і за хвилину з веселим гамором виходить із дверей школи громадка дівчаток і хлопців. У кожної дитини в руках шкільне свідоцтво).

1

ДІТИ (співають).

Останній день! Останній день!
Дзвіночок дзвонить: дзень-дзелень!
Гей, дзвонить нам останній раз,
Прощає нас, прощає нас.

Останній день! Останній раз!
Надходить відпочинку час.
Хто пильно вчився і читав,
Для того вільний час настав.

А хто про книжечку не дбав,
На неї зизом поглядав,
Іде з зажуреним лицем,
Втирає сльози рукавцем.

(Підносять угору свідоцтва).
Свідоцтва гарні маєм ми,
Бо пильно вчилися сами,
Любили працю, щирий труд,
То й „дуже добре” маєм тут.

(Ховають свідоцтва у шкільні торбинки).
Останній день! Останній день!
Дзвіночок дзвонить: дзень-дзелень!
Гей, дзвонить нам останній раз,
Прощає нас, прощає нас!

СТЕПАНКО (говорить).
Останній день у школі ми!

ГРИЦЬКО.
Останній раз булѝ ми в школі!

ЛЕСЯ.
Тепер в гостину нам пора
До сонця, квітів і до волі!

МАРУСЯ.
Поїдем, діти, в таборѝ,
В соснові запашні борѝ,
В луги-гаї, в зелені гори,
Де гомонять пташині хори.

ОКСАНА.
А довгоносі Олівці
І грубі Пера без чорнила
Відпочиватимуть також,
Бо й їм пора вакацій мила.

ЮРЧИК.
І Книжечки спочинуть теж —
Ввесь рік вони нам помагали,
Всю мудрість з сторінок своїх
У душу нам переливали.

ОКСАНА.
О ні! Не так! Стривайте, діти!
Між ними Книжка є така,
Що бути нам без неї влітї —
Це втрата прикра і важка!

Без неї певно ми б скучали —
Вона ж нас виручить в біді.
Подумайте: сльота настане —
Ну, що робитимем тоді?

Вона ж цікава — Боже милий! —
Казок і віршиків там тьма,
Оповідáнь велика сила —
Чого, чого у ній нема!

ДІТИ.
Авжеж! Візьмім її з собою!

СТЕПАНКО.
Без книжки нам довжився б час!
Який без книжки відпочинок?

ОКСАНА (оглянулась).
Стривайте! Йде вона до нас!

(У дверях школи стає КНИЖЕЧКА. За нею видно ПЕРО, ОЛІВЕЦЬ і ҐУМКУ).

КНИЖЕЧКА.
Я Книжечка, сестра дітей,
Казок, байок багато знаю,
Хто вірно полюбив мене,
Тому́ я їх розповідаю.
Я знаю, що говорить дуб,
Лисиці я збагнула мову,
Я розумію вітру шум
І річки із ставком розмову.

Країни світу знаю всі,
Цікаво вмію розказати
Про гори, ріки, про моря —
Про все, про все, що варто знати.

У темній шафі, як в тюрмі,
Все літо важко я скучала б,
А от між вами не одну
Хорошу казку розказала б.

СТЕПАНКО Й МАРУСЯ підбігають до Книжечки, беруть її за руки й ведуть між дітей.
Ми знаєм, Книжечко, ми знаєм,
Про тебе саме розмовляєм.

СТЕПАНКО.
Ах, Книжечко! Без тебе тут
Ми, діти, також заскучали б!

МАРУСЯ.
Ах, Книжечко, без тебе, знай,
Вакацій справжніх ми не мали б!

ДІТИ (вклоняючись).
Тож щиро просимо до нас
На цілий вакаційний час!

КНИЖЕЧКА (відклонюється).
Спасибі щире, любі діти,
З запрошення я дуже рада!

ДІТИ.
І ми! І ми! Тебе вітає
Дитяча наша вся громада!

КНИЖЕЧКА (ще трішки зажурена).

А що ж ви, Ґумочко, Перо
І ти, Олівчику, мій брате?
Не буде сумно вам самим,
Не дуже будете скучати?

ПЕРО.

Ми дуже любимо тебе,
Але й не менш про діток дбаєм —
Хоч буде сумно нам не раз,
Тебе ми дітям відступаєм!

ДІТИ (з веселим гамором плещуть у долоні).

ОЛІВЕЦЬ.

Іди до них і з ними будь,
Розказуй їм, навчай, як мати,
Та нас, сестрице, не забудь,
До нас вернись — ми будем ждати.

ГУМКА.

А ми тим часом у столі
В шухляду ляжемо спочити,
Бо й ми (що правда, то не стид!)
Намучились не менш, як діти!

ДІТИ (співають).

Ой, бувайте здоровенькі,
Наш Олівчику гостренький,
І Перо, що без чорнила,
І м'якенька Ґумко мила!

ОЛІВЕЦЬ, ПЕРО й ҐУМКА.

Ой, бувайте здоровенькі,
Школярики молоденькі,
Лесю, Грицю і Степане,
І Марусю, і Оксано!

Здоровенькі веселіться,
Повертайтесь, не баріться,
Ми ж вас будем ждати в тузі,
Бо ви наші милі друзі.

ДІТИ.

Ми напевно не забудем,
Все вас згадувати будем,
А як Осінь вийде в поле,
Знову вернемось до школи.

ПЕРО.

Заливають сльози очі,
Але рот вже . . . спати хоче!

(Позіхає на ввесь рот. за ним те саме роблять ОЛІВЕЦЬ і ҐУМКА. Всі троє зникають за дверима школи).

(Збоку надходить МЕТЕЛИК).

МЕТЕЛИК.

Здорові всі! В останній день
Навчання в школі вас вітаю
Та із вакацій першим днем
Сердечно вас поздоровляю.

2

ДІТИ.

Спасибі, наш веселику,
Веселику-Метелику!

МЕТЕЛИК (пританцьовує).

Метелик я,
Мій світ — поля,
Квітки — моя рідня,
Лечу в садок
І п'ю медок
Щодня, щодня, щодня.

(Входять СТРИБУНЕЦЬ і СИНІЙ ДЗВІНОЧОК).

МЕТЕЛИК (не перестаючи танцювати).

Та я не сам:
Ось гляньте там
Дзвіночок, Стрибунець!
Дзвіночок-дзень,
Стрибунчик-брень,
Скрипаль він, молодець!

ДЗВІНОЧОК (дзвонить дзвоником).

Вітаєм вас
В щасливий час,
В гостину йдіть до нас!

СТРИБУНЕЦЬ (бренькаючи на скрипці).

Вас в лузі ждуть,
Назустріч йдуть
Всі мешканці ураз:
Ідуть пташки
І світляки,
І ще джмелі,
Жучки малі —
Усі вітають вас.

ДЗВІНОЧОК.

Вас квіти ждуть,
Бджілки гудуть,
Ідіть, ідіть до нас!

ГРИЦЬКО (врадуваний).

Чи справді? (До дітей)
Слухайте усі!
Вони по нас прийшли, кохані!

ДІТИ.

Подяка вам! Спасибі вам,
Любенькі друзі, хоч незнані!

ЮРЧИК.

Ми дуже раді, втішні всі!
Не сподівались ми, що в лузі
Між пташеняток і жучків
Таких хороших маєм друзів.

МЕТЕЛИК, ДЗВІНОЧОК і СТРИБУНЕЦЬ.

Ми друзі всіх
Дітей малих,
Що добрі, милі зроду,
Ми завжди маємо для них
Любов і дружню згоду.

ДІТИ.

Ми підем з вами, підем всі,
Бо любимо природу.

ЮРЧИК.

Квіток не топчемо.

ГРИЦЬКО.

Дерев
Я не калічив зроду.

ЮРЧИК.

Ми не полохаєм пташок
І вивірок ми не лякаєм.
Берем недоїдків мішок
І всіх тваринок угощаєм.

МАРУСЯ.

Бо й їх болить, як і людей,
І їм життя, як людям, любе,
Бо і вони, як все живе,
Не хочуть болю і погуби.

МЕТЕЛИК, ДЗВІНОЧОК і СТРИБУНЕЦЬ.

Тож просим вас,
Всі діти враз,
В гостину йдіть до нас!

ДІТИ (обіймаючи їх).

Метелику, Стрибунчику,
Дзвіночку, наш любунчику,
Комашки всі і всі квітки,
І всі співочії пташки,
До вас, до вас
Ми підем враз.

СТЕПАНКО (підходить до Книжечки).

А ти, миленька Книжечко,
Із нами разом йди
І в кожний час ти будь при нас,
Навчай нас і веди!

КНИЖЕЧКА.

Я йду, я йду, не кину вас,
Я буду з вами повсякчас.

(КНИЖЕЧКА стає посередині, ліворуч ДІТИ, праворуч гості з лугу).

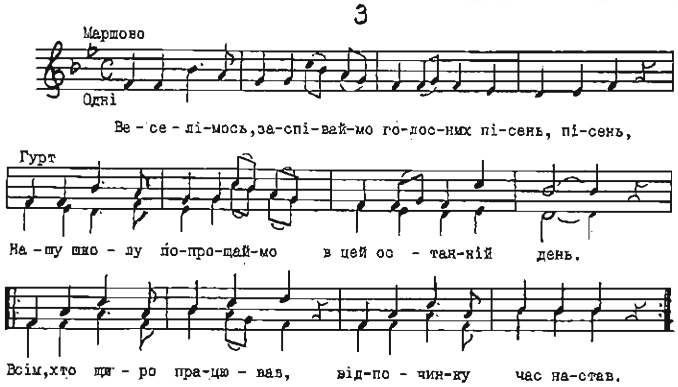
ДІТИ (співають).

Веселімось, заспіваймо
Голосних пісень,
Нашу школу попрощаймо
В цей останній день.
Всім, хто щиро працював,
Відпочинку час настав.

МЕТЕЛИК, ДЗВІНОЧОК і СТРИБУНЕЦЬ (співають).

Сонце гріє-пригріває,
Хиляться жита,
І пшениця доспіває
В полі золота,
Зеленіє пишний луг,
Наш вірненький брат і друг.

3

ВСІ.

Гей, туди ми всі полинем,
Виведем танок,
Погуляєм, відпочинем
Серед співанок.
Всім, хто щиро працював,
Відпочинку час настав!

(Загальний танок)

Заслона

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація І. БРИКОВИЧА*

СЛИМАЧОК

Травиченька-трава
Така м'яка, мов киця,
І квітка польова
До Галочки сміється.

„Сестричко, поведи
Стежинкою у поле —
Сама пішла б туди,
Та слимачок поколе . . .

У нього два ріжки,
То смілий він без краю,
А я ж мала таки —
Чи утекла б, не знаю . . ."

Роман ЗАВАДОВИЧ

ТВАРИНИ УКРАЇНИ

У пальмових гаях розлогих
Під сонцем вічної весни
Жили тут тигри, носороги,
Жирафи, леви і слони.

А як змінилося підсоння,
Не стало левів ні гієн,
З'явились тури, дикі коні,
Ведмеді — мешканці гущин.

Тепер ведмідь сховавсь у звори,
І стало тісно сугакам;
Де паслись тури — трактор оре,
Нема де дітися вовкам.

Та солов'ї в гаях співають,
Кує зозуля навесні,
І хмарку крилами торкає
Шуліка в синій вишині.

Звір, звору — яр долина; **сугак** — дика коза; **шуліка** — яструб, кобець.

Карпатські ведмеді

ПРО ТВАРИН, ЩО ЖИЛИ В ДАВНИНУ НА ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ

Давним-давно, сотні тисяч років тому, на землях, що їх нині заселює український нарід, жили інші тварини, росли інші рослини, ніж тепер. Що сталося з ними, чому їх тепер нема?

Тоді на цих землях було інше підсоння, було так тепло, як тепер у південних країнах. Тому й жили там тварини, що тепер живуть у теплому підсонні. Деякі з цих тварин бачимо в зоопарках — це слон, гіпопотам, жирафа, верблюд, тигр, лев. Були й такі, яких тепер уже живими годі побачити — це мастодонт, мамут, обидва далекі своякн слона, та носоріг.

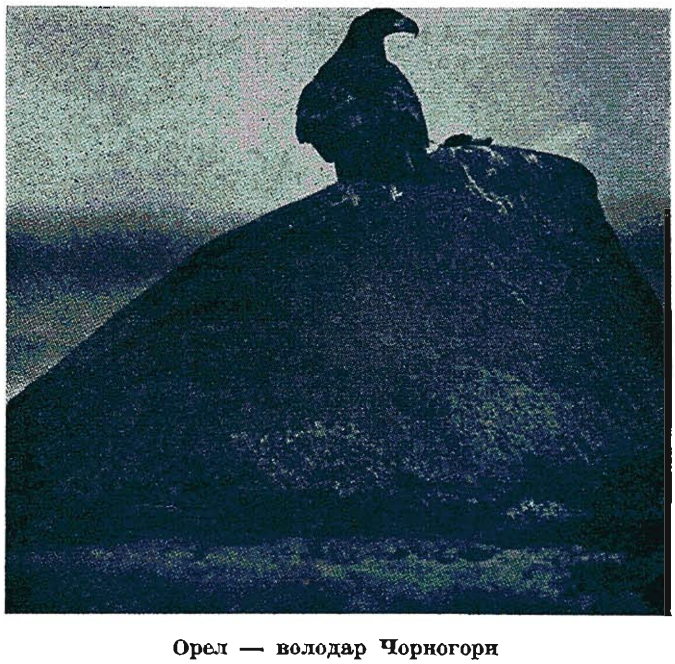
Тепле підсоння з часом змінилося, північну частину земної кулі покрив грубою верствою сніг, а з снігу постав льодовик. Він почав пересуватися на південь, у напрямі до теперішніх земель України. Повіяло холодом, і тварини помандрували на південь, де було тепліше і де була для них пожива. То були предки сучасних коней, носороги, жирафи, слони, мастодонти, верблюди, мамути, леви, тигри, а з птахів — струсь.

Знаємо, що й тепер відбуваються такі мандрівки тварин, головно птахів. Вони під зиму відлітають на південь, у вирій. Але тепер зима триває коротко, і навесні ці птахи вертаються на свою батьківщину. У давнину зима тривала тисячі років. Таких зим було кілька, їх учені називають „льодовиковими добами". По кожній зимі тварини переходили з півдня на північ, вертаючись на батьківщину своїх далеких предків. Прибували також інші тварини з сусідньої Азії. По останній „зимі", або льодовиковій добі, підсоння на українських землях стало тепліше, але не таке гаряче, як було колись. Тому туди не вернулися тварини, що живуть у дуже теплому підсонні.

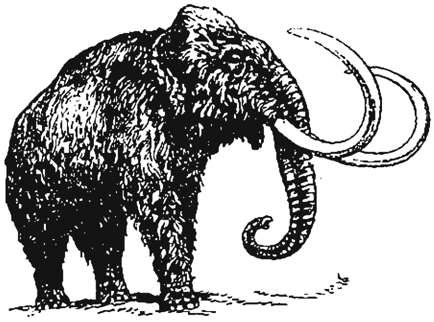
Коли останній льодовик стопився, земля вкрилася буйною рослинністю, зазеленіли степи, і на них згодом появилися нові пожильці: кінь-тарпан, тур, бізон-буйвіл, верблюд, коза-сугак та багато малих тварин. У південних околицях, куди не сягав льодовик, залишилися жити печерний лев, печерний ведмідь і тигр.

Кінь-тарпан жив в Україні ще до початку теперішнього століття, тур вигинув у 17 столітті. Але ці тварини залишили своїх нащадків. Давні пожильці України приручили тарпана і виплекали з нього нову породу домашніх коней, а приручений тур став предком наших сірих крутогих волів і корів.

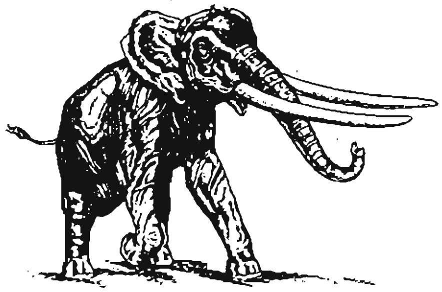
Звідкіля ми про все це знаємо? Адже у ті давнезні часи не було ще людини на землях України, то хто за-

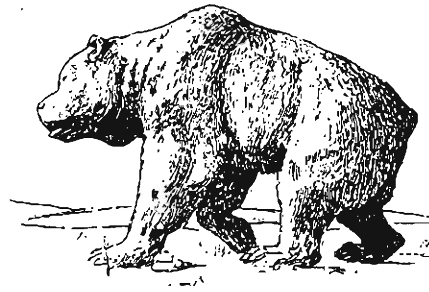
Орел — володар Чорногори

Мамут.

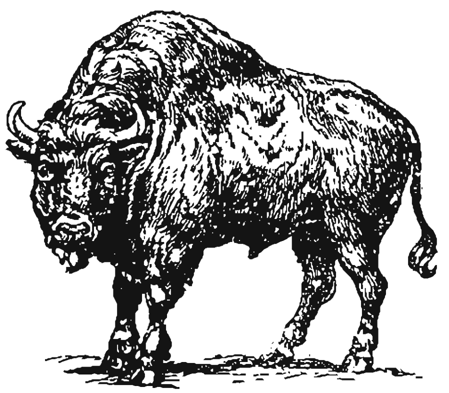
Старовинний слон.

Печерний ведмідь.

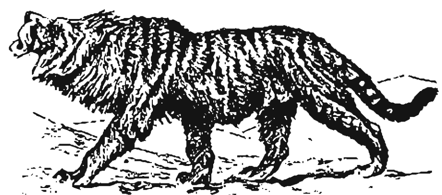
писав цю історію? „Записала" її сама природа, зберігаючи в землі свідоцтва тогочасного життя — кості тварин. Люди, розкопуючи землю, знаходять кості носорогів, слонів, мамутів, левів, ведмедів та інших тогочасних тварин. У 1907 р. в селі Старуні на Підкарпатті викопано кістяки носорога і мамута з частиною шкіри, вкритої шерстю-волосом. Ці тварини, мабуть, боролись і обидві впали в провалля на поклади земного воску. Там вони й збереглися хоч частинно від розкладу.

Є ще й інші докази перебування давніх тварин на українських землях — але з пізніших часів, коли вже там жили люди. Це — рисунки на стінах печер, де проживали стародавні люди. Ці рисунки, зроблені людською рукою, представляють нам слонів, носорогів та мамутів, себто тварин, що жили тоді в сусідстві людини. Також у казках і переказах, що переходили з покоління в покоління, з уст

Бізон.

до уст, збереглися згадки про різних тварин, що з ними жили й боролися наші предки. Згадки про зміїв-драконів свідчать, що такі або подібні тварини колись жили близько людей. Інші докази — це назви осель або прізвища людей, взяті від тварин. Гербом Галичини є лев. Лев у давнину жив і на землях України. Про турів, буйволів, сугаків знаємо з давніх літописів, з описів ловів, що їх вели наші князі й королі.

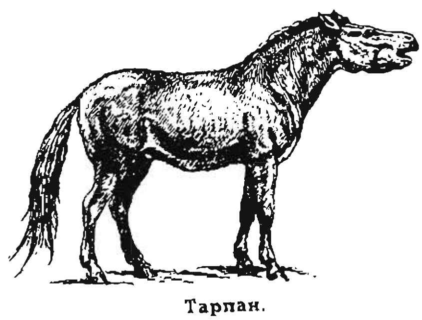

Печерний лев

Чому ж тепер на землях України нема цих тварин, що жили там по зникненні останніх льодовиків? Землі України спочатку були рідко заселені людьми, тож було багато місця і поживи для тварин. На степах паслися табуни коней-тарпанів, турів, сугаків, оленів. На них полювали леви, тигри, вовки. Та людей ставало щораз більше, вони полювали на тварин, щоб роздобути м'ясо для їжі та шкуру на одяг. Це примусило тварин вимандрувати у далекі безлюдні землі Азії. Деякі породи стали вигибати. Ведмеді й вовки поховались у горах і лісах, але й там не знайшли вони спокою, бо людина й туди замандрувала. Тому навіть менші тварини, наприклад, річкові бобри, яких було багато у водах України, куниці та дикі коти, що жили в лісах, стали рідкими тваринами.

І серед птахів є такі, що їм грозить загибіль. До них належить степова дрохва, птах завбільшки в індика. Степи в Україні щораз більше заорюються, і дрохвам ніде жити та множитися. Вимирають також орел-беркут, пугач, тетерев і глухар — мешканці карпатських лісів. Людина вирубує ліси і не дає їм спокійно жити.

Дядько Лісовик

Тарпан.

Шерстистий носорожець.

ПАН КОЦЬКИЙ

(Народна казка з ілюстраціями Олени Кульчицької)

В одного господаря був старий кіт, що вже нездужав і мишей ловити. От вивіз його господар у ліс, покинув, а сам поїхав.

Приходить до кота лисичка й питає:

— Що ти таке?

А він каже:

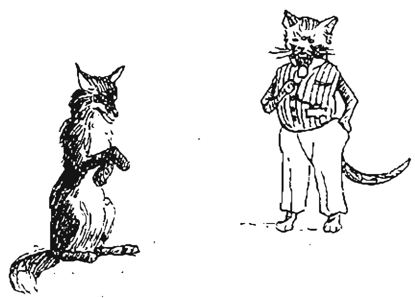
— Я пан Коцький.

Тоді лисичка:

— Будемо жити разом в одній хатці.

Кіт згодився. Ото веде його лисичка до своєї хати. Так уже йому годить: зловить де курочку, то сама не їсть, а йому принесе.

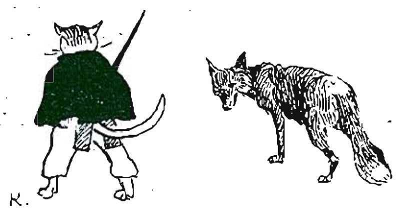
От колись зайчик побачив лисичку та й каже їй:

— Лисичко-сестричко, прийду я до тебе в гості.

А вона йому:

— Є в мене тепер пан Коцький, то він тебе розірве.

Заєць розказав про пана Коцького вовкові, ведмедеві й дикому кабанові. Вони зійшлися разом і стали думати, як би то побачити пана Коцького. Врешті кажуть:

— А зготуймо обід!

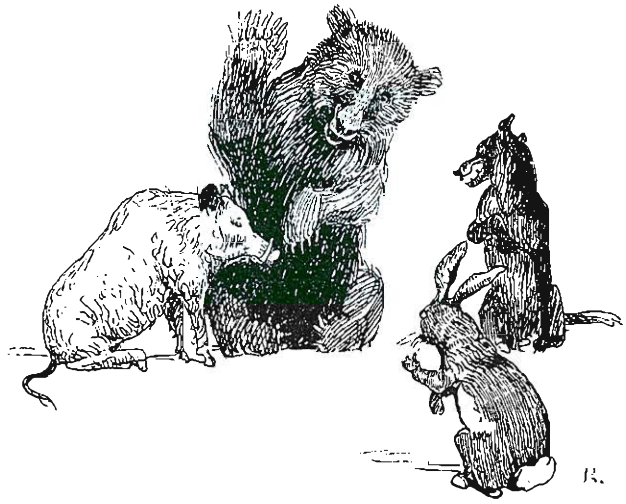
Стали обдумувати, кому по що йти.

Вовк каже:

— Я піду по м'ясо, щоб було що в борщ укинути.

А дикий кабан каже:

— А я піду по буряки та картоплю.

Заєць:

— А я капусти принесу.

Ведмідь:

— А я меду на закуску.

Добули всього, почали варити обід. Як зварили, стали радитись, кому йти кликати на обід пана Коцького.

Ведмідь каже:

— Я не підбіжу, як треба буде втікати.

А кабан:

— Я теж неповороткий.

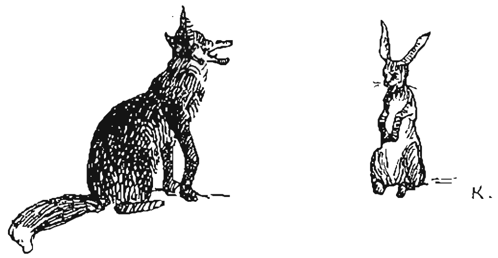
— А я старий уже і трохи недобачаю, — мовить вовк.

Тільки зайчикові приходиться йти кликати пана Коцького.

Прибіг зайчик до лисиччиної нори. Лисичка вибігає, дивиться, що зайчик стоїть на двох лапках біля хати, та й питає:

— А чого ти прийшов?

Він каже:

— Просили вовк, ведмідь, дикий кабан і я прошу, щоб ти прийшла із своїм паном Коцьким до нас на обід.

А вона йому:

— Гаразд, прийдемо, але ви ховайтеся, бо він вас розірве.

Зайчик вернувся до вовка, ведмедя і дикого кабана та й хвалиться:

— Ховайтесь, бо казала лисичка, що як прийде пан Коцький, то подушить вас.

Ведмідь видряпався на дерево, вовк сів за кущем, кабан зарився у торішнє листя, а зайчик заліз у кущ.

Аж ось веде лисичка свого пана Коцького. Доводить до столу. А він побачив, що на столі багато м'яса, та й каже:

— Ма-у, ма-у, ма-у! . .

А ті думають:

,,От, який ненажера! Ще йому мало! Він ще й нас поїсть!"

Виліз пан Коцький на стіл та й почав їсти, аж за вухами лящить. А як наївся, простягся на столі.

Кабан лежав близько столу в листі. Якось укусив його комар у хвіст. Кабан рушив хвостом, а кіт подумав, що то миша, скочив зі столу і вп'явся пазурами кабанові в хвоста.

Кабан, як схопиться втікати! Пан Коцький злякався, скочив на дерево, де ведмідь сидів. А ведмідь, як побачив, що кіт добирається до нього, почав ще вище лізти та до такого доліз, що й дерево не видержало. Так він додолу і впав. Гуп! — та просто на вовка. Мало не роздушив сердешного.

Як схопляться вони, як кинуться втікати! А заяць і собі за ними — забіг не знати куди. А потім посходилися та й кажуть:

— От такий малий, а трохи нас усіх не роздер!

Слова: Леонид ПОЛТАВА *Музика: Любомир БЕЗКОРОВАЙНИЙ*

ПІСЕНЬКА ПРО РАКА

Рак рачкує у ріці,
Розкидає камінці,
Ще й кричить:
Втікай усяк,
Я не риба вам, а рак!

Ще й кричить:
Втікай усяк,
Я не риба вам, а рак!

Рак, рак, неборак,
Як притисну, буде знак!

Рак, рак-неборак,
Як притисну, буде знак!

Володимир ***РАДЗИКЕВИЧ***

АНДРІЙКО-ВЕРТІЙКО І ГОЛУБ СІРЕНЬКИЙ

Андрійко був жвавий, непосидючий хлопчина. Його очі, мов вуглики, завжди аж горіли веселістю й цікавістю. Усе хотів знати, про все розпитував.

— Мамусю, — часто питав, — чому трава росте? А чому вона зелена? Мамо, чому люди не мають крил так, як пташки?

— Так Бог дав, Андрійку, — відповідала звичайно мати.

За цю його цікавість, допитливість і непосидючість називали його: Андрійко-Вертійко.

Проживав Андрійко на селі. Близько його хати був ліс, де росли високі гарні дерева — сосни, буки, ясені, берези. Раз вихопився Андрійко за ворота й побіг у ліс. За ним побіг Куций, невеличкий песик із коротким хвостиком.

Був прекрасний весняний день. Ясно світило сонце, пахли квітки, співали пташки, по деревах стрибали вивірки.

Нараз Куций зупинився під деревом, підняв короткий хвостик угору й увесь витягнувся, мов струна; раз-у-раз до чогось то прискакував, то відскакував. До нього прибіг Андрійко.

Побачив під деревом мале пташеня. Притулилося до землі — немічне, переляканe. Десь, видно, впало з гнізда. Може втікало від яструба.

Андрійко підняв пташину й почав її гладити.

— Бідне!.. Маленьке!.. Вдарилося?

Швиденько побіг до мами показати пташеня, похвалитись.

— Мамо, дивіться, яка гарна пташка! Я знайшов її під деревом.

Мама оглянула пташку і сказала:

— Це дикий голуб. Мабуть, не вмів ще літати. Будемо його годувати, а потім пустимо на волю.

— А як він буде називатися?

— Подумай!

— Може... Любчик?

— Як хочеш.

— Ні, нехай зветься Сіренький!

— Його треба примістити так, щоб кіт не досяг, — сказала мама. — Ми маємо в комірці дерев'яну клітку. Там його примістимо.

Від того дня Андрійко мав повні руки роботи: зробив мале дерев'яне коритце і в ньому давав

Сіренькому воду; приносив йому зелений цукровий горошок і кришки хліба; у молоці варив йому зернята пшениці; чистив клітку, носив Сіренького на свіже повітря й перевіряв, чи голубок уміє вже літати.

Сіренький ожив, повеселів, жваво бігав по клітці, розправляв крильцята.

Одного разу вирвався Андрійкові з рук і полетів на дерево. Не хотів уже вертатися до клітки. Сидів на дереві і тільки, коли дошкуляв йому голод, злітав на поруччя ґанку. Прилітав на сніданок, обід і вечерю. Андрійко або мама кликали: „Сіренький! Сіренький!", стукали палицею об поруччя, і Сіренький прилітав.

Часто літав уже й до лісу, але вертався. Врешті кудись полетів і довго його не було. Андрійко виглядав голубка, шукав його по лісі, кликав, але Сіренький не прилітав.

Мама потішала Андрійка:

— Може він там знайшов свою родину...

Андрійко подумав і заспокоївся.

Уже почав був забувати про голубка. Але раз, коли сидів у кімнаті, несподівано крізь вікно влетів Сіренький. Андрійко взяв його на руки і почув, як тривожно билося серце пташини.

За ним гнався яструб, і Сіренький знайшов рятунок там, де знав, що його люблять. Андрійко хотів затримати його в клітці, але мама сказала:

— Пусти його, Андрійку, на волю! Воля — це найбільше добро на світі.

Ніна МУДРИК-МРИЦ

ВЕСЕЛКА

(Ілюстрація авторки)

Щойно буря прогриміла,
Нас злякати захотіла,
Та не пощастило їй!
Тож за небосхил скотилась,
А веселка залишилась
На хмарині сріблястій.

Задивилась і не зчулась,
Як на крапельці спіткнулась
І сковзнулася униз . . .
Впала в гай, де над потоком
Хтось розкинув ненароком
Зсохлий і колючий хмиз.

Світлу ніжку поколола,
Сорочину розпорола,
Аж померкла на часок,
Та за мить сміялась знову,
Бо сорочечку шовкову
Залатав їй павучок.

Дива тваринного світу в Україні

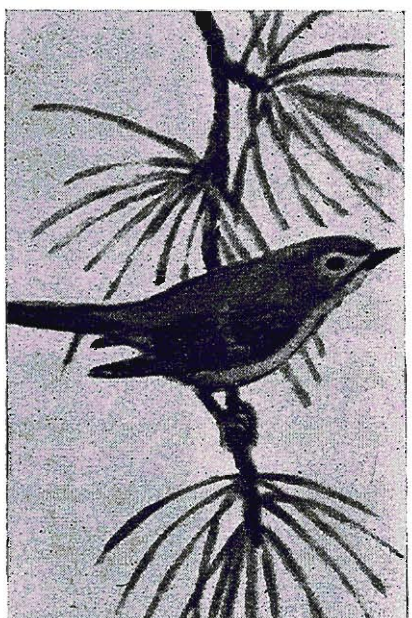
Чи ви знаєте, що найменша пташка, яка виводиться в Україні — це золотушка, або корольок. Важить вона менше, як десять грамів (менше як півунції). Залишається зимувати в Україні, бо має дуже пухнасте пір'я — морози їй не страшні. А звуть її золотушкою тому, що пір'ячко в неї — жовто-золоте.

Живе в Україні також пташка-акробат, що вміє лазити по стовбурах дерев униз головою. Зветься вона повзик. Невелика пташка з білим пір'ячком.

В степах України водиться дуже маленька тваринка — гризун тушканчик, або земляний заєць. У нього передні ніжки в чотири рази коротші за задні, а хвіст удвоє довший за тулуб.

Про інші дива й особливості тваринного й рослинного світу України розкажемо вам у наступних числах „Веселки".

Б. Д.

Р. ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

СОНЯ Й СОНЕЧКО

Розгорілось сонечко
Та й пече —
В тінь тікає Сонечка,
Не втече.

„Гей, прилинь, хмариночко,
З далини,
Сонце на годиноньку
Заслони!"

Та не чує хмаронька,
Ой, ні, ні!
В дальній десь сховалася
Стороні.

Засміялось сонечко,
З неба блись:
„Не журися, донечко,
Не журись!

Я ж тебе на вуглика
Не спалю,
Тільки твоє личенько
Засмалю.

Як рум'янцем личенько
Зацвіте,
Будеш, мов те яблучко
Золоте".

Л. ПОЛТАВА *Ілюстрація І. БРИКОВИЧА*

ХТО ЩО ВМІЄ...

Йдуть Антін, Петрусь і Варка,
А куди ідуть? — До парку.
Що робити? — Подивітесь:
Будуть бавитися діти!

Вже Антонів пароплав
По басейну йде уплав,

Змій Петрусика вгорі
Лине вище димарів,

Тільки Варочка мала
В парк нічого не взяла...

— Що ж ти вмієш? — кажуть діти.
— Я умію вже... дивитись,
А як стану підростати,
Буду плавати й літати!

Микола ЩЕРБАК

ПОРАДА

Хоч маленька срібна рибка,
А пливе в ставочку швидко!

Невеличке каченя,
Лиш пусти його на воду,
Вміє плавати ізроду,
Навіть качку здоганя!

А Івась уже чималий,
Та в воді такий невдалий:
Стане криво, стане прямо
І кричить: — Тримайте, мамо!

Що ж, Івасику, робити?
Треба плавати навчитись!

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

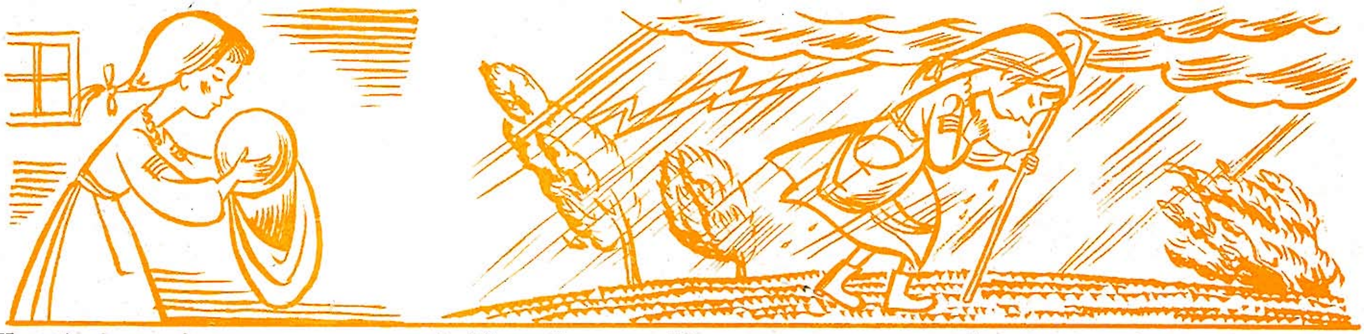
ГОЦА ДРАЛА

Вже пташата заспівали,
Що вакації настали.

Гоца вийшла вранці з хати,
Бо любила мандрувати.

Вибралась на вісім діб,
Та забула взяти хліб.

Хоч боліли трішки ноги,
Повернулася з дороги.

У торбинку хліб взяла,
Мандрувати знов пішла.

Серед поля буря-злива —
Змокла Гоца нещаслива . . .

Знов звернула в ліс із поля
Взяти з дому — парасоля.

Мокру одіж Гоца сушить,
Поки знов у мандри рушить.

Ні хмариночки над полем —
Гоца йде під парасолем.

У мандрівку йде велику
Лиш в одному черевику . . .

В будяках зчинила крик:
„Ой, забула черевик!"

Знов вернулася додому —
Цитьте, не кажіть нікому!

Ганна ЧЕРІНЬ

МАМО, РЯТУЙ МЕНЕ!

Дійові особи:

ВІКТОР — хлопчик 10 літ.
ОЛЕСЬ — його товариш того ж віку.
ВІКТОРОВА МАМА
ОЛЕСЕВА МАМА
МІСТЕР БЕРНС і
МІСТЕР НІКОЛЬС — офіцери поліції

(Хідник перед будинком поліції. Перед дверима один або два кущі. Двері прилаштовані так, що їх можна розсунути, показавши середину кімнати поліції; можна спорудити, замість дверей, просто відсувну завісу з написом „Відділ поліції".

Вулицею йде ВІКТОР, одягнений у хутряну куртку, грубі хутряні рукавиці, мисливські чоботи, шапку-вушанку. За плечима — мішок, звинена ковдра й подушка, навіть горщик для варення їжі, в руках лижви, шкільна торбина з книжками і „свинка"-банк. На шиї теліпається компас. Йому дуже важко й гаряче).

ВІКТОР. Ну й пече! Ще не далеко від дому відійшов, а вже втомився. Що ж, на початку все буває тяжко. Сяду тут і перевірю, чи нічого не забув. *(Присів на сходи).* Молока купив, у хаті замів, котові їсти дав . . . А чи все узяв? Ковдра є, подушка є, харчі є, мапа теж, сірники в кишені, хусточок до носа аж три *(утирається),* і гроші є *(показує „свинку").* Отже, можна йти далі!

(В цей час з другого боку з'являється ОЛЕСЬ, одягнений, як на пляж: короткі штанці, натільник без рукавів, у руках легенька валізка, також горщик для варення їжі, за плечима сачок ловити метеликів).

ОЛЕСЬ. От тобі й літо! Так холодно, мов на Різдво! Хоч назад по кожуха вертайся! . . Але не вернусь — там, куди я йду, кожуха не потрібно, тільки заважатиме. Буду бігти, щоб загрітись і швидше на місце прибути. Ну, раз, два, три, біжи! *(Починає бігти і наскакує на Віктора).*

ОБИДВА. Ой-ой-ой! Мамо, рятуй мене!

ВІКТОР. А хто це тут маму кличе? Олесю, це ти?

ОЛЕСЬ. А ти тут чого?

ВІКТОР. Я мандрівник. Я іду в експедицію.

ОЛЕСЬ. А чого ж це ти так одягнувся? Чи ти часом не хворий?

ВІКТОР. Зовсім ні! Я вдягнувся для того краю, куди лежить моя дорога. А чого це ти так одягнувся, чи то, власне, роздягнувся? На пляж іще не пускають.

ОЛЕСЬ. Там, куди я йду, цілий рік пускають.

ВІКТОР. Знаєш що? Я дуже поспішаю, бо через кілька годин мама з роботи прийде. Скажи мені, куди ти йдеш, а я тобі скажу, куди я. Може разом підемо?

ОЛЕСЬ. По нашій одежі бачу, що ми йдемо в різні боки. Я їду до Бразилії ловити метеликів.

ВІКТОР. А я — зовсім недалеко! — на Аляску полювати на тюленів.

ОЛЕСЬ. Ну, то разом іти не можна! А ти не боїшся?

ВІКТОР. Хіба ж я не козак? *(Тихенько).* Признатися, трохи боюся. Але, коли мені стане сумно, співаю своєї пісні.

ОЛЕСЬ. Якої?

ВІКТОР *(співає)* —

Гей, вперед, мандрівники,
Запорожці-козаки!
Раз-два-три-чотири,
Не втрачай відваги й віри,
Хто нічого не боїться,
Той ніде не пропаде!

(Удвох з Олесем повторюють від слів „Раз-два-три-чотири").

ОЛЕСЬ. Оце так пісня! Вона мені в дорозі пригодиться! А знаєш що? Може ми таки зустрінемось, хоч і в різні боки йдемо? Ти ж знаєш, що земля кругла. То ти час від часу цю пісню співай, може я і відгукнуся.

ВІКТОР. Добре, я співатиму. А тепер — час уже вирушати! Я так хочу побачити справжню північну зиму з тундрою, оленями, північним сяйвом! . . *(співає)* Буду я в північній казці...

ОЛЕСЬ *(співає).* Я засмажуся на сонці!

ВІКТОР *(співаючи).* До побачення на Алясці!

ОЛЕСЬ *(співаючи).* До зустрічі на Амазонці!

(Удвох підхоплюють приспів „Раз-два-три-чотири" і вимаршовують у різні боки).

(Відсувається завіса — або двері — поліційної станиці. Містер БЕРНС передає урядування містерові НІКОЛЬСОВІ).

БЕРНС. Ну, Томасе, сьогодні ми мали дуже спокійний день. Ніхто не бешкетував, усюди тихо й соняшно. Єдина пригода — пані Ліббі знов згубила свого котика і дзвонила на поліцію.

НІКОЛЬС. Ай-яй-яй, яка біда! Що ж тепер буде?

БЕРНС. Нічого не буде! Поки вона скінчила свою заяву, котик уже повернувся і подряпав їй нову канапу. А в цій біді поліція вже не поможе. *(Сміх).* Ось тобі ключі, щоденник, реєстраційна книга і гаряча кава. Я сьогодні додому не йду, бо через дві години маю зу-

стрітись із знайомими, то я тут з тобою трохи посиджу, щоб не було тобі нудно.

НІКОЛЬС. Дуже приємно, відпочивай собі! *(Вклюгає музику на радіо. Бернс виглядає у вікно).*

БЕРНС. Слухай, Томасе! Що воно за мара в полярній одежі ввесь день мені отут під вікнами крутиться?

НІКОЛЬС. Мара? В полярній одежі? У літній день? То справді мусить бути якась мара! *(Виглядає у вікно).* О, я цього хлопчика знаю! Його батьки живуть тут недалеко, він повз нашу станицю завжди із школи вертається, а часом з мамою до крамниці ходить. Дуже гарний хлопчик, і завжди так чисто вдягнений... Але сьогодні з ним щось трапилось, бо йнакше він би не крутився цілий день у кожусі з таким вантажем... Ану, я зараз довідаюсь, в чім справа. *(Виходить. Двері поліції загиняються).*

(На хідник виходить ВІКТОР, тримає компас у руці, повна „свинка" висить на шиї, аж хлопець додолу гнеться під її вагою. Він стурбований і мало не плаге).

ВІКТОР. Теж мені компас! Двадцять п'ять центів за нього заплатив, а він у різні боки показує. Я все йшов на північ, вже дві години ходжу, а прийшов на те саме місце. Так і не встигну на полюс! Вже і за мамою скучив, і сумно мені... Ану, козацької пісні заспіваю:

Раз-два-три-чотири,
Не втрачай відваги й віри...

(Назустріг йому виходить містер Нікольс).

НІКОЛЬС. Здоров, молодий мандрівнику! Далеко йдеш?

ВІКТОР *(випрямився, підбадьорився, але трохи злякався).* Добрий день, пане! Я думав на полюса проїхатися.

НІКОЛЬС. Ого-го! Так далеко? Коли ж ти туди заїдеш?

ВІКТОР. Я йду на летунський майдан, а там „джет" мене за кілька годин туди й назад завезе.

НІКОЛЬС. То ти хочеш без квитка, „зайцем" літати?

ВІКТОР. Зовсім не „зайцем"! Я маю гроші *(дзвонить своєю скарбонкою).* Я три роки сніг відмітав і всі даровані гроші сюди складав. Крім того, всі знають, що зайці не літають.

НІКОЛЬС. Прошу вибачити мені, маленький пане, але тоді скажи мені, чому ти вже п'ятий раз у такій дивній одежі навколо того самого бльоку крутишся?

ВІКТОР *(засоромлено).* Бо в мене зіпсувався компас і крутить мене на місці.

НІКОЛЬС. То ти заблудився?

ВІКТОР. Так! *(Йому хогеться плакати).*

НІКОЛЬС. Усіх заблуканих дітей ми забираємо на поліцію, аж поки їх тато чи мама не візьмуть. Такий у нас закон, і кожний великий чи малий громадянин нашої держави мусить його дотримувати. Нічого злого тобі не станеться, будеш за кару грати зі мною в шахи. Ходім! *(Виходять).*

ОЛЕСЬ *(змерз, сітку ловити метеликів натяг на голову, щоб було тепліше).* От тобі й мандрівка! Ішов на південь, слідом за сонцем, воно за хмару сховалось, а я й заблудився. Вітер такий холодний, ще й на дощ збирається, а я ніяк не можу впізнати, де це я. Ось зверну праворуч — здається, я знаю той великий червоний будинок. *(Співає, мало не плагуги, зубами цокотить):*

Раз-два-три-чотири,
Не втрачай відваги й віри...

(У поліційній станиці містер БЕРНС сидить за столом і щось записує в книгу. Вбігає містер НІКОЛЬС).

НІКОЛЬС. Томасе! Хлопець тут! Стомився і заблудився. Треба його притримати, поки мати вернеться з роботи — вона певно десь о п'ятій тудою буде проходити. Та провчимо його трохи, щоб не тікав на Аляску. Слухай, чи в нас є якісь костюми з „галовіна"?

БЕРНС. Є, там у кутку — ті, що їх ми вдягаємо дітям на потіху.

НІКОЛЬС. Ну, то вибери собі щось цікаве, але швидко! *(Виходить. Нікольс вдягає костюм тигра й сідає за столом на заднім пляні, ще й відгороджується бар'єром. Входить Нікольс з Віктором).*

НІКОЛЬС. Ну, Колюмбе, скидай свої кожухи! Ось тобі склянка содової води і трохи коржиків! Відпочинь, охолонь і розкажи, що знаєш, про себе.

ВІКТОР. Аляску відкрив не Колюмб, а Берінґ.

НІКОЛЬС. А хіба я кажу, що не так? А чого це ти про Аляску згадав?

ВІКТОР. Бо я туди мандрував, а через вас потрапив на поліцію.

НІКОЛЬС. Це ще зовсім не зле місце. Ти ж нічого поганого не зробив і тому не буде тобі ніякої кари. Як тебе звуть?

ВІКТОР. Віктор Нестеренко, а товариші кличуть мене „Козак".

НІКОЛЬС. Козак? Українець?

ВІКТОР. Так.

НІКОЛЬС. Я теж наполовину козак. Моя мати — українка, а я тут народився. Отже, будь тут, як удома, розказуй про себе, але тільки щиру правду. Бо в нас на поліції є тигр, що кусає за неправду.

(„Тигр", себто переодягнений містер Бернс, грізно гаргить. Віктор трохи злякався).

ВІКТОР. Мамо! Рятуй мене!

НІКОЛЬС. Цить, тигре, сядь у куток і мовчи! *(До Віктора).* Хто говорить правду, не має чого тигра боятися. І ти, Вікторе, не бійся: ти ж завжди говориш правду, так? От скажи мені, як це ти надумався подорожувати так далеко?

ВІКТОР. Ми в школі читали про Аляску, що там багато-багато звірів і ще чимало недосліджених земель. Це якраз для мене робота!

НІКОЛЬС. А чи ти в мами дозволу спитався?

ВІКТОР. Т-так...

(Тигр гаргить і трясе бар'єром).

ВІКТОР. Ні, ні, не спитався, але я на той час, як вона прийде з роботи, хотів уже вернутись.

НІКОЛЬС. Хотів!.. Хотіти — одне, а знати — інше. Якби ти краще подумав, то знав би, що ніхто так швидко не може відвідати Аляску. Так швидко навіть з гостини в бабусі, в нашім місті, повернутися не можна, правда?

ВІКТОР. До бабусі не можна, але на Аляску — можна. *(„Тигр" погинає гаргати).* Тихше, тигре, я ж правду кажу: до бабусі джети не літають, а поки з автобуса на автобус пересядеш, то й вечір настане. А на Аляску джет летить чотири години туди й чотири назад, то я тільки трохи запізнився б, зате мамі живу лисицю привіз би. *(Тигр гаргить).*

ВІКТОР *(здивовано).* Чого це він? Я правду кажу!

НІКОЛЬС. Звичайно, так, але, поперше — ти навіть не поцікавився, коли і як джет відлітає, не знаєш певно, куди прямуєш, бо Аляска — це велика країна, 585 тисяч квадратових миль... *(Тигр гаргить і показує лапу).* Вибачте пане тигре, одну тисячу згубив... 586 тисяч квадратових миль, і не скрізь, далеко не скрізь джети літають. Літак завезе тебе лиш до великого міста, як Анкораж чи Фербенкс, а там ти для мами ніякої лисиці не зловиш. Коли ж захочеш полювати, мусиш уже без літака, на собаках мандрувати або й пішки йти, і не сам, а з іншими мисливцями, бо самому там і пропасти можна — там є вовки, ведмеді, тигри... *(Тигр гаргить).* Ні, ні, тигрів нема!.. Отже, хлопче, до Аляски їхати на кілька годин, так, щоб мама не знала, ніяк не можна!

ВІКТОР. А до Бразилії?

НІКОЛЬС. Те ж саме. А хто це ще до Бразилії поїхав?

ВІКТОР. Та один мій товариш, Олесь.

НІКОЛЬС. А куди він пішов? Можеш мені показати?

ВІКТОР. А от туди!.. *(Показує у вікно).*

НІКОЛЬС. Ну, то постережи мені тигра, а я вигляну, може Олесь недалеко. *(Вийшов).*

ВІКТОР. Щось мені цей тигр підозрілий. Дуже вже він свійський... Ногу на ногу закладає, як людина... Хм!

(Дзвонить телефон. Містер Бернс бере слухавку).

БЕРНС. 16-ий відділ поліції. Бернс. Так, пане капітане! Нічого особливого. Один хлопчик заблудився, чекаємо, поки його мама з роботи вернеться. До побачення!

ВІКТОР *(сміється і салютує, а тигр надягає на голову поліційний кашкет і віддає салют Вікторові).* От тобі й тигр!

(Входять містер Нікольс, Олесь, Олесева мама й Вікторова мама).

ВІКТОРОВА МАМА. Сину мій, що сталося? Ти щось недобре накоїв? Що ти тут робиш? Чому не вдома?

ВІКТОР. Мамусю! Олесю! Пані Олю! Який я радий, що вас бачу! Я нічого поганого не зробив, тільки тут цього тигра стережу. *(Тигр гаргить).*

ОБИДВІ МАМИ. Ой-ой-ой! Що це? *(Олесь сховався за маму).*

ВІКТОР. Це добрий тигр, він нікому кривди не робить і вміє телефонувати. Він гарчить тоді, коли хтось говорить неправду. Я хотів, поки мама на роботі, на Аляску поїхати й назад вернутися, але через поганий компас заблудився й попав сюди.

(„Тигр" виходить з-за бар'єру і ввігливо вклоняється дамам, а тоді здіймає маску).

БЕРНС. Сержант поліції Томас Бернс, прошу вибачити мені за цю маскараду.

МАТЕРІ. Чи можемо забрати додому своїх дітей?

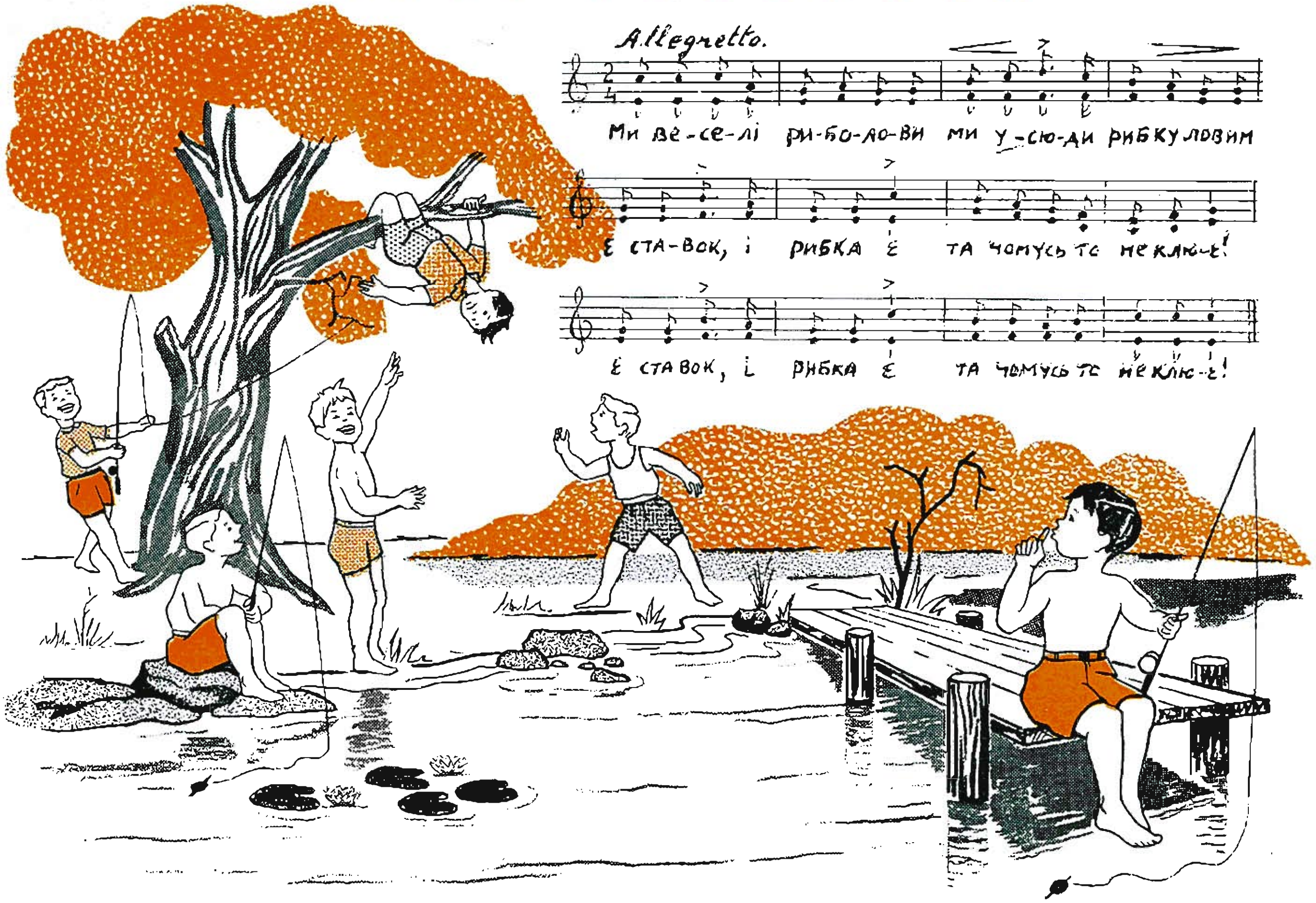
НІКОЛЬС. Звичайно, вони дуже добрі хлопці й нічим не провинилися, хоч могли б наробити вам трохи клопоту, якби не заблукалися так близько від хати. Зокрема я познайомився з Віктором, і він мені дуже сподобався за те, що розумний, багато читає і має добру пам'ять, ввічливий і відважний, та ще й любить свій український нарід, що до нього і я сам наполовину належу. Я б хотів, щоб у мене був колись такий син!

ВІКТОРОВА МАМА. Дякую вам за добре слово, пане сержанте! Ось вам наша адреса, заходьте до нас колись і будьте нашим милим гостем! Дякую, що припильнували мого сина!

ОЛЕСЬ. А не казав я тобі, що земля кругла, і ми з тобою зустрінемось? *(Хлопці збирають свої реґі, прощаються і виходять, співаючи „Раз-два-три-чотири").*

Слова: Леонид ПОЛТАВА *Музика: Василь БЕЗКОРОВАЙНИЙ* *Ілюстрація: Іван БРИКОВИЧ*

ВЕСЕЛІ РИБОЛОВИ

Ми веселі риболови,
Ми усюди рибку ловим . . .
Є ставок і рибка є —
Та чомусь то не клює!
Ми чіпляєм на гачки:
Хліб, насіння, черв'ячки . . .
Є ставок і рибка є —
Та чомусь то не клює!

Сперечаємось завзято
(Дуже любим розмовляти) —
Є ставок і рибка є —
Та чомусь то не клює!
Та тепер уже ми знаєм:
Над ставком не розмовляєм,
Бо розмови і пісні
Рибка чує . . . і на дні!

Леонид ПОЛТАВА

НІЯҐАРСЬКИЙ ВОДОСПАД

Угорі — високі хмари,
Навкруги — міста дзвінкі.
Їдем ми до Ніяґари,
Індіянської ріки.

Нам не страшно водоспаду,
Хоч і як страшенно б'є:
Для Америки й Канади
Він електрику дає.

Ходить люд над берегами:
В індіян із пір'я знак,
Канадійці поруч з нами,
Там — з Америки юнак . . .

Роздивляються всі радо,
Як летять води вали:
Падай, падай, водоспаде!
Ми твої страшні каскади —
Вже до праці запрягли!

Каскада — водоспад.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації Ю. КОЗАКА*

Марушка-Чепурушка і Лесь-Побігдесь

У НАС „ЩОСЬ" БУЛО!

Четверта година по полудні. Тато й мама ще на роботі в фабриці. Дванадцятирічна Марушка-Чепурушка вертається зі школи і голосно стукає у двері:

— Лесю, відчини!

Лесева школа зовсім близенько, і він уже з півгодини повинен бути вдома. Та Лесь-Побігдесь не відзивається. Марушка-Чепурушка добуває ключа з торбинки й сама відмикає двері. Переступає поріг і . . . спиняється остовпіла.

Господи, що це? Все мешкання перевернене догори коренем! Усі двері й дверцята повідчинювані, шухляди й шухлядки повисувані. Перелякана Марушка перебігає з кімнати до кімнати і всюди бачить те саме безладдя.

У кухні з мисника хтось повитягав тарелі, склянки, чарки, навіть ложки й видельця. У шухлядках маминої кравецької машини все перемішане, голки й ґудзики повипадали на підлогу, нитки переплутались, мов павутиння, одна шпуля закотилася аж під стіл.

У вітальні шафа на книжки виглядає, мов по землетрусі: половина книжок лежить на підлозі, інші немов налагодились стрибати з полиць. Лесева „Географія" лежить горілиць, розкинувши білі сторінки, мов безсилі руки, а „Історія" визирає з-за шафки, мов сховалася туди від страху перед грізним грубим словником.

У спальні мов по буревію: з висунутих шухляд комоди визирають настовбурчені простирала, пошивки й рушники. Зелена сорочка з горішньої шухляди простягнула рукав, мов би хотіла зловити за полу строкату піжаму у нижній шухляді, а зимові штанці-„трикотки" звисли одною ногавицею поза шухляду — мабуть, намагалися копнути голубу корсетку.

Навіть під ліжком щось недобре діялося, бо черевики порозбігалися по підлозі, погубили свої пари, а один ніби хотів сховатися під килимок, але йому не вдалося, і він уткнув туди тільки свого носка.

Комірка на одежу виглядає, мов бойовисько. Кілька вішалок разом з блюзками та штанами лежать долі, мов би застрайкували всі гачки з цвяхами і відмовились їх піддержувати. Шафка з пластику відчинена. І тут, між найновішими одягами, була також якась революція. Рукав темносинього Лесевого светра все ще тримає за ковнір татову зелену куртку, а Лесеві парадні штанці вискочили з колінами на плечі маминого недільного плаща.

Марушка нервово стукає до сусіднього мешкання.

— Ой, прошу пані, в нас щось було!..

— Що, як? — задихана пані Тригубенко вбігає до мешкання батьків Леся й Марушки. — Злодії! Ніхто інший, тільки злодії!

За хвилину кухня повна ближчих і дальших сусідів.

— Що взяли? Були гроші? Перстенці? Годинники? Треба негайно дзвонити на поліцію!

Пані Тригубенко рішуче хапає телефонну слухавку.

Нараз на порозі з'являється Лесь-Побігдесь.

— Лесю, ти бачиш? — тремтячим голосом пищить Марушка. — У нас були злодії! Геть чисто все поперевертали!

— Та... ні!... — запинаючись, відповідає Лесь. — То я... шукав... шнурівки до черевика...

НОВИЙ М'ЯЧ І ЯЄШНЯ

Субота по полудні. В підвалі мама пере білизну. Вона чує, як дуднять сходи нагору, мовби по них швидко ступали два коні, слон і ще верблюд у додаток.

— Це, певно, Лесь вертається з своїх походеньок! — думає мама.

За коротку хвилину два коні, слон і верблюд знову гримлять згори вниз, аж сходи хитаються, і задиханий Лесь вбігає до підвалу.

— Мамо, на мене чекають товариші... Купили новий м'яч... А я дуже-дуже голодний!..

— Мусиш заждати, — відповідає мама, — я не можу тут лишити роботи.

— А... а чи я міг би... сам підігріти собі щось з обіду?..

— Попрохай Марусю, щоб спряжила тобі яєшню. Вона знає, де яйця й масло.

— Добре, добре! — гукає Лесь уже за порогом, і знов чути, як два коні, слон і верблюд у додаток гуркотять сходами нагору.

Перескакуючи по дві сходини, Лесь укладає плян: Марусі він не проситиме, бо чого то хлопець має все просити ласки в тих дівчатиськів? Потім ще й насміхаються: хлопці ледащо, хлопці нічого не вміють. Він сам знає, де лежать яйця і масло, сам спряжить собі яєшню, може ще й цибульки накришить. А втім, цибулька не конечна! Головне, щоб якнайскоріше зготувати цей підвечірок, бож там товариші і новий м'яч!

Чує Марушка з своєї кімнати: заскреготів замок, грюкнули двері й затупали поспішні кроки в кухні. То напевно Лесь. Марушка чує, як він вовтузиться коло холодильника, і зараз же щось невелике падає на підлогу.

— Що ти там робиш, Лесю? — питає Марушка.

— Нічого! — відповідає Лесь, збираючи в

пригорщу розбите яйце, що „вихопилося" в нього з рук. Шкаралупу зібрав, а білок з жовтком таки утекли поміж пальці на підлогу.

Лесь махнув рукою, мовляв, „не варте уваги", і забрався до яєшні. На плиті вже стоїть сковорода з довгою ручкою, а під нею шипить синє полум'я. Масло шкварчить з болю і з гніву, що його кинуто зразу на такий сильний огонь. Одно за одним летять на масло три яєчка з рештками шкаралупи. Лесь завзято мішає великою ложкою непосолені яйця з шкаралупою і все думає, чому так довго пряжиться яєшня, коли там чекають друзі з новим м'ячем...

— Лесю, — кличе, кашляючи, Марушка, — в мене повна кімната диму. Щось тобі пригоріло.

— Я, властне, таке люблю! — відгукується Лесь, щоб не розбуджувати сестриної цікавости. — О, вже готове! Не потребуєш турбуватися!

Спирає ложку на край сковороди, але так невдало, що ложка падає на підлогу.

— Ах, ти дурна ложко! — гнівно цідить крізь зуби Лесь і згинається, щоб підняти ложку. При цьому зачіпає рукою за ручку сковороди, а сковорода на те ніби й чекала, зсувається з плити і разом із яєшнею летить на підлогу. Бренькіт, стукіт — швидкі кроки і цокання замка.

— Що сталося? — питає Марушка, відкладає набік шитво і біжить до кухні.

Але ніхто не відповідає. В кухні порожньо. Лесь Побігдесь побіг десь до друзів з новим м'ячем — голодний.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

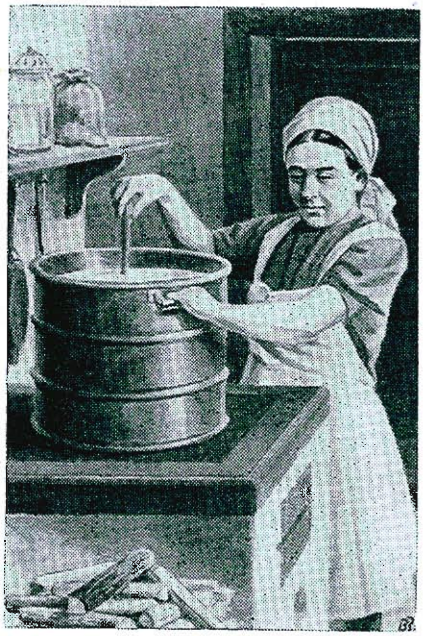
Всіх передплатників „Веселки", які залягають з передплатою, просимо негайно вирівняти свою заборгованість, інакше прийдеться стримати їм висилку журналу.

Мирослав ПЕТРІВ *Ілюстрації В. ЗАЛУЦЬКОГО*

ПЕТРУСЬ

II

В місті коло парку-гаю
Чималий дімок стоїть —
Там спокійно проживає
Сто і двадцять п'ять сиріт.
Хоч громадка немала,
Завжди там панує лад,
І чи літо, чи зима,
Сварки, бійки там нема.

Ледве вранці з-поза парку
Вийде сонце на горі,
Вже Варварка-куховарка
Варить їсти дітворі.
Наливає ось вона
Молока до казана,
Та й казан отой — аж страх! —
Наче бочка в обручах.

Де ж Петрусь? Ввесь вечір вчора
Думав думу він сумну —
Хоч котилось авто скоро,
Від утоми він заснув.
Принесли його отут
І поклали в теплий кут,
Встане — вмиють, приберуть
І на залю поведуть.

Хлопчик спав. Крізь сон несміло
Усміхався, щось шептав...
Врешті сонце засвітило,
Він прокинувсь, запитав:
„Що це? Що це? Де це я?
Хто тут — відьма чи змія?
А царівна де моя?
Що це? Що це? Де це я?"

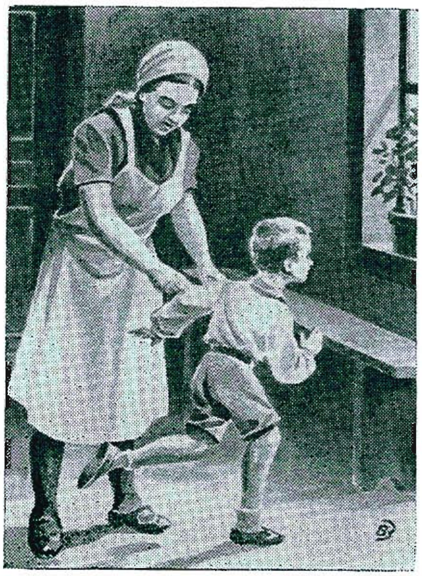
Як побачив куховарку,
Що мішала в казані,
То від страху стало жарко:
„Ой, прийшов кінець мені!
В чарівниці я уже —
Гріє воду в казані,
Певно зварить тут мене,
З'їсть без соли за два дні!

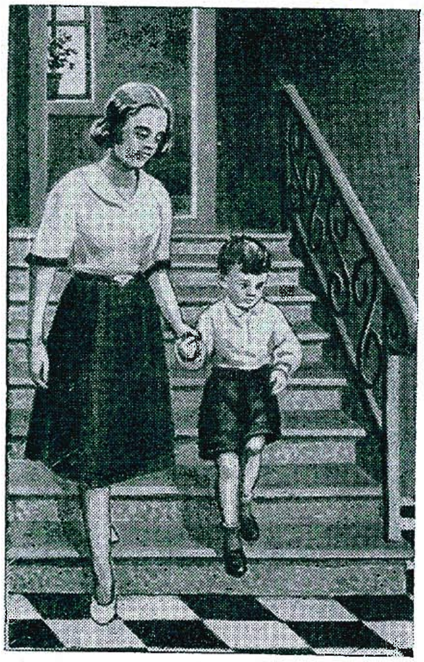
„Утечу!" — Петрусь подумав,
До вікна мерщій біжить,
Та Варварка (бач, розумна)
За рукав вхопила вмить:
„Що ти, хлопче? Тихо стій,
Не пручайся, не дурій!
Подивись — високо тут,
Скочиш — враз тобі капут!"*

А Петрусь благає, плаче:
„Вже що хочете, робіть,
Лиш живцем мене в гарячім
Цім окропі не варіть!" —
„Хлопче, що це ти верзеш?
Де ж таке чували, де ж?
Я варю — ввесь знає світ —
Дітям кашу на обід".

Аж іде та добра панна,
Що хлопчину привезла.
„Подивіться, панно Ганно! —
Куховарка загула. —
Подивіться: цей крикун —
То якийсь смішний дикун,
Утікає і кричить:
„Ой, в окропі не зваріть!"

Ганна хлопчика малого
Враз за руку узяла,
Усміхнулася до нього

І по сходах повела.
До кімнати увійшли,
Де підлога скрізь тверда,
А з стіни, лиш покрути,
Вже дзюрчить тобі вода.

„Тут скупаєшся, мій синку!
Правда, не боїшся вже?"
Панночка взяла машинку
І чуприну вже стриже.
Далі в ванні у воді
Чисто вмила, і вкінці
Наш малий Петрусь надів
Синю блюзку і штанці.

„Глянь у дзеркало направо —
Хто сміється гарно так,
Приглядається цікаво?
Ти, Петрусю, той козак!
Вже пора до друзів йти,
Будеш їсти з ними ти —
Певно дуже зголоднів,
Бо вечері в нас не їв".

Відчинилися тихенько
Двері, діти вже сидять,
Молоко всі п'ють смачненько
І пахучий хліб їдять.
Став Петрусик на поріг,
З дива рушитись не міг.
Згомоніли діти враз:
„Гості, просимо до нас!"

По сніданку, як щоранку,
Всі гуляють у садку,
Діти бігають, радіють,
Скаче м'ячик по піску.
Гамір стих, дзвенять пісні,
Чути милі голоски,
Знову тихо: Ганна їм
Вже розказує казки.

Казку слухати чудово,
Та й її кінчати слід,
Бо Варварка куховарка
Приготовила обід.
Діти тільки тупу-туп
По пісочку золотім,
Парами всі рівно йдуть,
Весело і любо їм.

По обіді дощ, негода —
У кімнаті діти всі,
Це не прикра перешкода —
Є тут крейда, олівці.
Вже Петрусь рисує млин,
Млин — це діло не пусте!
Сам млина збудує він,
Хай ще трошки підросте!

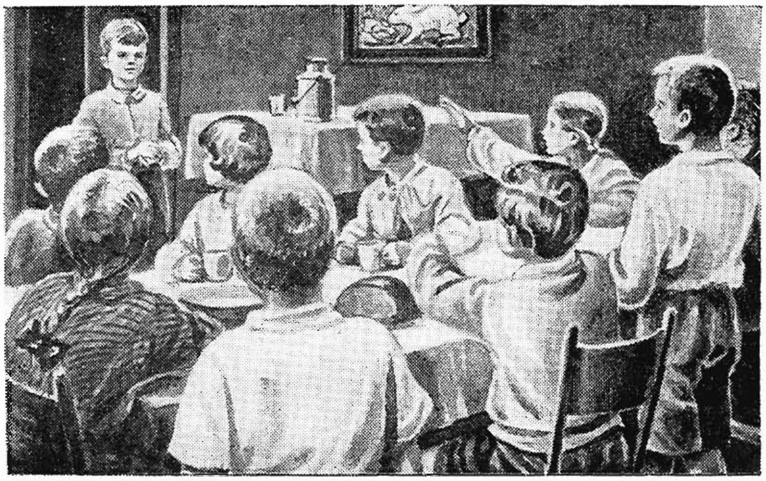
Сутінь землю вже покрила,
Згасло сонце в далині,
Ганна зручно покрутила
Білий ґудзик на стіні,
І з-під суфіту в ту ж мить

Світло сяє-мерехтить
За тонким, прозорим склом.
Думає Петрусь: „Це сон?"

По вечері, по молитві
Діти вже не гомонять,
Тепло ковдрами накриті
У чистеньких ліжках сплять.
В ліжку вже й Петрусь лежить,
Хоч утомлений, не спить.
Диво, від його повік
Сон немов кудись утік.

Підійшла до нього Ганна
І питає: „Чом не спиш?
Чом же, хлопчику коханий,
В ліжку ти без сну лежиш?"
А Петрусь говорить так:
„Ви царівна золота,
Вас Господь послав у світ
Доглядати нас, сиріт".

„Я царівна? Ні, дитино!
Знай, царівна все сидить,
Я ж працюю безупину
Кожний день і кожну мить".
„Є царівни й без корон,
Творять скрізь вони добро,
Усміх їх, як квіт сія —
Ви царівна! Знаю я!"

Ганна щиро розсміялась:
„Що ж, нехай вже буде так!
Я царівна ця ласкава,
Знаю все і що, і як".
„А скажіть, прохаю вас,
Чи я справді лоботряс?"
„Ні, Петрусю ,ні, не так!
Чемний ти у нас козак!"

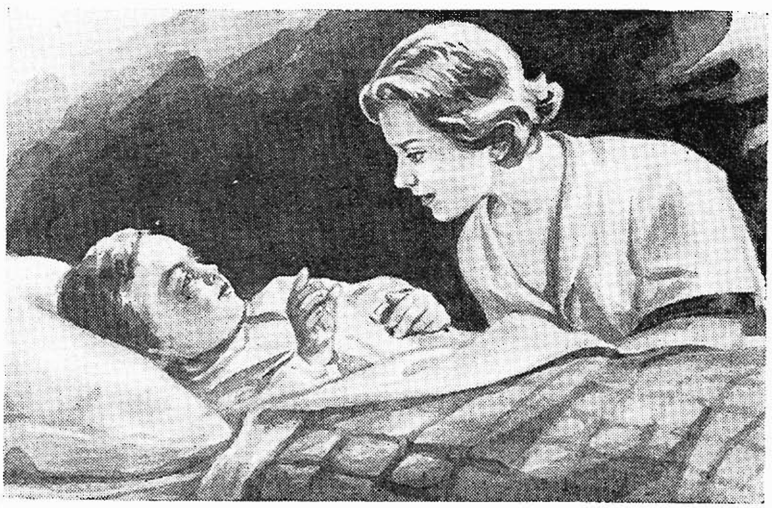
„Тож порадьте, що робити:
Збудувати хочу млин,
В річці воду загатити,
Міст поставить не один.
Тільки що тепер робить,
Як у світі треба жить,
Щоб я це зробити міг,
Щоб не вийшов з цього сміх?"

„Треба гратись, веселитись,
Мов метелик-легкокрил,
Треба їсти, чисто митись,
Набиратись треба сил.
Без здоров'я, хлопче, знай,
Не поставиш ти містка,
Не збудуєш ти млина,
Ані греблі для ставка.

Треба, хлопче, пильно вчитись
І горнутися до книг,
Все уміти, розуміти,
Що написане у них,
Бо без розуму, щоб знав,
Без знання у голові
Не збудуєш ти млина,
Ані греблі на ставі".

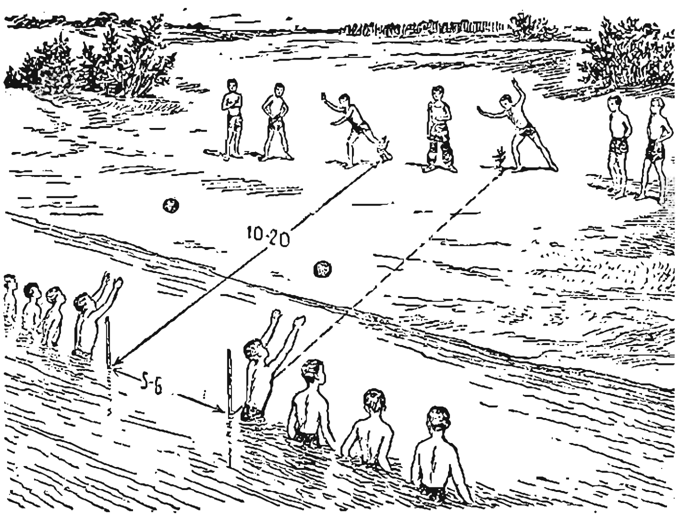
„Дякую, запам'ятаю
Ці слова, — Петрусь шепнув, —
Що тепер робити, знаю..."
Усміхнувся і заснув.
І йому приснився сон
Про царівен без корон
І про греблю, і про млин,
І про міст, та й не один.

(Закінчення буде)

КУТОК розваг

БІГОМ НА БЕРЕГ!

Цю гру найкраще проводити на пісковому рівному березі озера.

Учасники гри діляться на два гуртки і стають на березі в один ряд. Віддаль між гуртками 5-6 кроків. Потім входять у воду по пояс і повертаються лицем до берега.

Провідник гри встромляє в дно озера дві високі палиці, а на березі проти палиць встромляє дві галузки. Віддаль між палицями і галузками — 10-20 кроків.

Біля палиць у воді стоять рядами обидва гуртки. Провідник дає м'ячі двом грачам, що стоять перші біля палиці. На знак кожен з них вибігає на берег, біжить до галузки і звідсіль кидає м'яча грачеві свого гуртка, що стоїть тепер найближче палиці. Сам відходить набік.

Біг на берег і кидання м'яча повторюють один за одним усі грачі обидвох гуртків. Виграє гурток, котрий перший опиниться на березі.

* * *

ОБЕРЕЖНІ ПЛИВАКИ

Кілька пливаків-змагунів дістають малі аркуші паперу, записаного з обидвох сторін чорнимол, і стають у річці на віддалі 3-4 кроків один від одного. На даний знак пливуть до берега, тримаючи папір над головою.

Хто перший вручить провідникові гри сухий папір — дістане чотири точки, черговий — три і т. д. Якщо чорнило на папері змокне і розпливеться хоч би в одному тільки місці — змагун не дістає ні одної точки навіть тоді, якщо перший прибуде до берега і вручить свій папір.

Цю гру найкраще проводити в неширокій, але досить глибокій річці.

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

ШЕВЧЕНКІВСЬКА ВИСТАВКА ДИТЯЧОЇ ОБРАЗОТВОРЧОЇ СТУДІЇ В ТОРОНТІ

На світлині частина виставки Дитячої Образотворчої Студії П. Сидоренка в Торонті (Канада), присвячена Т. Шевченкові. Від ліва до права автори праць, нагороджених на Шевченківському конкурсі ОПЛД і „Веселки": Ігор Микитин — перша нагорода у групі молодших, Христя Еліяшевська, друга нагорода у групі старших, Юра Теодосій Біланюк — четверта нагорода у групі старших, Петро Сидоренко, керівник Студії.

* * *

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ В АВСТРІЇ ВІДЗНАЧАЮТЬ ДЕСЯТИЛІТТЯ РІДНОЇ ШКОЛИ

В закінченні навчального року діти Рідної Школи в Нобл Парку брали участь у святкуванні десятиріччя українського шкільництва в Австралії. Імпрезу підготувала керівничка школи п-ні І. Сліпецька.

На світлині дитячий хор під проводом учителя І. Єфименка. При фортепіяні Галя Єфименко.

Оці жваві танцюристи — це учні й учениці школи українознавства в Нобл Парку. Танці підготувала артистка Ірина Залеська. Світлини виконав І. Святківський.

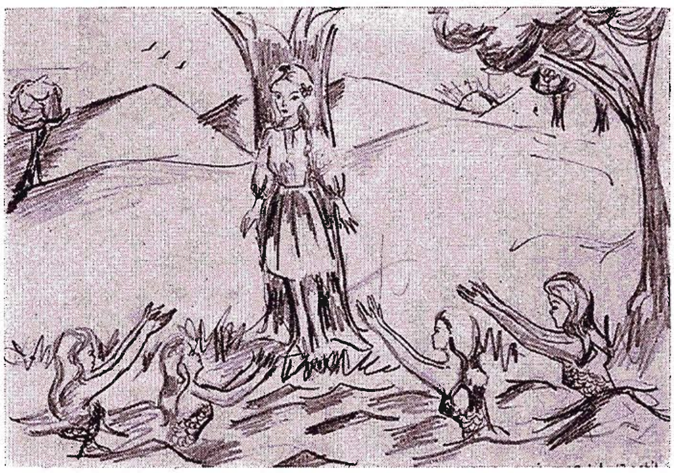
***

СВЯТ-ВЕЧІРНЯ ЗУСТРІЧ НОВАЧАТ У КЕНТОНІ

На світлині пластові новачки й новаки з Кентону, Огайо, зі своїми виховниками під час Свят-вечірньої зустрічі. Діти тримають у руках свічки, які символізують різдвяну зірку. Полум'я цих свічок горить на знак єднання з українськими дітьми, що залишилися в Рідному Краю. Ці браві новачата передплатили „Веселку" для своєї бібліотеки і склали 10 долярів на пресовий фонд нашого журналу. Провідницею групи є сестричка Ляриса Музичка.

КУТИК ЮНИХ АВТОРІВ

Христя Юрків, 12 років з Рачестеру, Н. Й., — ілюстрація до поеми Т. Шевченка „Причинна".

РОЗГАДАЙМО!

ХТО ВІН?

Як надворі сонце сяє,
Він в кутку десь спочиває,
Зім'ятий, незнаний.

Як надворі дощ хлюпоче,
На прохід він йде охоче
В товаристві з нами?

***

МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

Для старших дітей.

	1	2	3	4	5
1	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	—

Букви: а, а, а, а, е, е, к, к, к, м, н, н, н, н, о, о, о, о, о, о, п, п, п, р, р вставити на місце рисок, щоб, читані прямо — поземно і згори вниз — доземно, дали такі слова:

1. Назва риби.
2. Назва каменя-скелі.
3. Місто на схід від Києва, над рікою Сулою.
4. Велике море.
5. Дівчина.

***

ХТО ЦЕЙ ПАН?

Подожроній пан,
Ходить всюди сам,
Нічлігу не просить —
Хату всюди носить?

Б. Д.

***

ДИВНИЙ РИБАЛКА

Хоч нічого не бачить,
Та очей багато,
І, хоч рук немає,
Сотні риб хапає?

***

ЧИТАЙ ВПЕРЕД — ЧИТАЙ НАЗАД

Читай вперед — так буде літо,
І осінь, і зима, й весна;
А як назад це слово вжито, —
Так буде пошесть навісна?

***

ЩО ЦЕ І ХТО ЦЕ?

Патик гнучкий,
Шнурок тонкий,
І ось — батіг!

З нього — загадка для всіх:
У воді батіг вмочив,
Над водою мовчки сів,
В воду очі він вліпив?

А й додаток ще — на сміх:
Цілий день отак сидів
І нічого не . . . . . . !

Б. Д.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ТРАВЕНЬ ц. р.: 1) Чорне море. 2) МЕТАГРАМА: ніЧ — ніС. 3) ЩО ЦЕ? а) Цвях; б) електричні жарівки-лямпки; в) долоні.

Сценарій і текст: *Р. ЗАВАДОВИЧ*
Scenario and story: *R. ZAVADOVYCH*

Ілюстрації: *П. ХОЛОДНИЙ*
Illustrations: *P. CHOLODNY*

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XX: У ДІБРОВІ

CHAPTER XX: IN THE GROVE

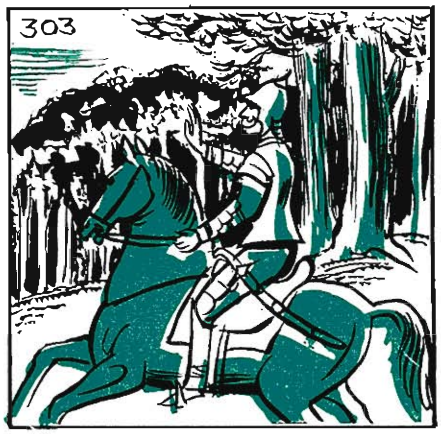
А за ними, вимахуючи нагайкою, їхав Богдан в одежі польського двірського гайдука.

And following them rode Bohdan dressed in the uniform of a Polish **haiduk** flailing a whip in his hands.

Недалеко діброви стояв на чатах відділ польської кінноти.

Not far from the meadow waited a detachment of the Polish cavalry.

— Ви куди? — запитав ротмістр, під'їжджаючи верхи до перебраних козаків.

"Where are you heading for?" — thundered the Captain galloping toward the disguised Kozaks.

— Вашмосте, маємо наказ рити окопи по той бік діброви! — відповів Бодан.

"Your Excellency! We have been ordered to dig the trenches on the other side of the meadow!" -- replied Bohdan.

— Гаразд! — сказав ротмістр. — Дам вам для охорони проти козаків п'ятьох драгунів.

"Very well, then!" — shouted the Captain. "I will give you five dragoons as a protection against the Kozaks!"

Коли були серед лісу, Богдан нараз крикнув до драгунів: — Здати зброю!

When they reached the middle of a dense forest, Bohdan shouted at the dragoons: "Lay down your arms!"

(Продовження буде)

(To be continued)